

TR21 BÖLGESİNDE ORTAÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ MESLEKİ EĞİTİMİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Overview of Vocational Education at Secondary Education in Region TR21

ÖZET

Elif ALP
elifa@sakarya.edu.tr
0000-0002-8029-4904

Özge Alev SÖNMEZ ÇALIŞ
ozgesonmezcalis@trakya.edu.tr
0000-0002-2240-4773

Bilgi, beceri ve tutum kazandırma yoluyla bireyi, istediği mesleğe hazırlayan ve yönelten bir eğitim türü olarak görülen mesleki eğitim, Türkiye’de örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilmektedir. Örgün öğrenim içerisinde ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitim Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Çok Programlı Liseler gibi liselerde verilmektedir. Bununla birlikte 2017 yılından itibaren Mesleki Eğitim Merkezlerinde verilen çıraklık eğitimi de 4+4+4 zorunlu eğitimin kapsamına alınmıştır. Bu çalışmanın amacı da TR21 bölgesini oluşturan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerindeki ortaöğretim düzeyinde verilen mesleki eğitimin Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) istatistiklerinden yararlanarak genel görünümünü ortaya koymaktır. Çalışmada MEB’in 2006-2007 eğitim-öğretim döneminden itibaren yayınladığı istatistikler ele alınacaktır. Böylece çalışmada son 15 yılda TR21 bölgesindeki mesleki ve teknik liselerde ve mesleki eğitim merkezlerinde verilen eğitimin genel görünümü nicelik olarak ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Eğitim, Mesleki ve Teknik Lise, Mesleki Eğitim Merkezleri

JEL Kodu: H75, I20, I21

ABSTRACT

Vocational education, which is seen as a type of education that prepares and directs the individual to the desired profession by gaining knowledge, skills and attitudes, is given in formal and non-formal education institutions in Turkey. Vocational education at secondary level within formal education is given in high schools such as Vocational and Technical Anatolian High Schools and Multi-Program High Schools. In addition, apprenticeship training given in Vocational Education Centers since 2017 has been included in the scope of 4+4+4 compulsory education. The aim of this study is to reveal the general view of vocational education given at secondary education level in the provinces of Edirne, Kırklareli and Tekirdağ, which make up the TR21 region, by making use of the MEB statistics. In the study, the statistics published by the Ministry of National Education since the 2006-2007 academic year will be discussed. Thus, the general view of the education given in the vocational and technical high schools and vocational training centers in the TR21 region in the last 15 years will be quantitatively presented in the study.

Keywords: Vocational Education, Vocational and Technical High School, Vocational Education Centers

Jel Codes: H75, I20, I21

1. GİRİŞ

Geçmişi insanlık tarihi kadar eski olan mesleki eğitim Türk tarihinde özellikle ahilik teşkilatı içerisinde çıraklık sistemiyle gelişmiştir. Cumhuriyetin ilanıyla da mesleki eğitime gereken önem verilmeye başlanmıştır. 1940'lı yıllardan sonra hızlı bir okullaşma süreci başlamış olup günümüze kadar genel olarak sayısal bir artış yaşanmıştır. Ancak, günümüzde mesleki eğitime yönelim düşüktür ve başarısız öğrencilerin son durağı olarak görülmektedir.

Batı Marmara'da bulunan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerinden oluşan ve İstanbul'a komşu olan TR21 Bölgesinde sanayileşme hızla artmaktadır. Artan sanayinin ihtiyacı olan nitelikli ara elemanın ise mesleki eğitimden sağlanması beklenmektedir.

Yapılan açıklanmalardan yola çıkarak çalışmada öncelikle mesleki eğitimin kavramsal çerçevesi çizilmiştir. Bu bağlamda, mesleki eğitimin tanımı yapılmış olup Türk tarihi içerisinde mesleki eğitimin gelişimine değinilmiştir. İkinci bölümde ise TR21 Bölgesinde ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitimin niceliksel olarak genel değerlendirmesi yapılmıştır. TR21 Bölgesi içerisinde yer alan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerindeki durum karşılaştırılmıştır. Ayrıca TR21 Bölgesindeki ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitimin Türkiye geneliyle karşılaştırılması yapılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Mesleki Eğitimin Tanımı

Küreselleşmeyle birlikte uluslararası iş bölümü ve ticaretin değişime uğradığı teknolojik gelişmelerin hızlandığı ve iletişimin ağlarının yaygınlaştığı günümüz toplumları hızlı ve derin bir değişim sürecine girmiştir. Bununla birlikte 21.yy'da gelişen teknolojilerin kullanıma bağlı olarak bir dizi yeni meslek ve vasıflar ortaya çıkmıştır. İşin niteliğinin ve çalışanların uzmanlık alanlarının değişime uğradığı bu süreçte ise mesleki eğitimin önemi artmıştır (İktisadi Kalkınma Vakfı, 1992: 3-5).

Mesleki eğitim, kişiye çalışma hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini farklı yönleriyle geliştiren eğitimidir (Alkan vd., 2001: 4). Diğer bir ifadeyle, *"ferdin iş hayatındaki belirli bir meslek dalında üretici olarak herhangi bir statü ile yer alabilmesi için gerekli asgari yeterliliğe ve genel meslek kültürüne sahip olmasını mümkün kılan eğitime mesleki eğitim denir"* (Öksüz, 2007: 4). Bir başka tanıma göre ise mesleki eğitim, kişilere ilgi, istek ve kabiliyeti doğrultusunda iş hayatında geçerliliği olan bir mesleği öğretmek için bilgi, beceri ve iş alışkanlığı kazandırma ve kişinin işi bir araç olarak kullanarak yeteneklerini yönleriyle geliştirme sürecidir (TESK, 2006: 48).

Teknik eğitim *"ileri düzeyde fen ve matematik bilgisi ile uygulamalı teknik yetenekleri gerektiren, meslek hiyerarşisinde orta ve üst kademeler arası düzey için gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ileri düzeyde bir meslek eğitimidir"* Genel anlamda kullanılan mesleki ve teknik eğitim ise, *"bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, kişisel, sosyal ve ekonomik yönleriyle dengeli bir biçimde geliştirme süreci"* olarak tanımlanmaktadır (Alkan vd., 2001: 3-5).

2.2. Türkiye'de Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Kökene yüzyıllar öncesine dayanan mesleki eğitim "öğrenmenin doğal yolu" olarak Hammurabi Kanun'unda geçmektedir (Sides ve Mrvica, 2007:2). Avrupada Ortaçağ boyunca lonca teşkilatı içerisinde

gelişen mesleki eğitim Osmanlı Devleti döneminde ahilik teşkilatı içerisinde gelişim göstermiştir (Uşan, 1994: 14).

Ahilik sistemi içerisinde çıraklık eğitiminin ilkeleri ortaya konulmuş ve bunlara uyulması sağlanmıştır. Örneğin, çıraklığa giriş, eğitim ve süresi, çırağa ödenecek ücretin saptanması, çırağın mesleki yeterliliğe önem verilmesi, kalfalığa ve ustalığa yükselmek için gerekli denetim mekanizmaları bu dönemde geliştirilmiştir (Sidal, 1981: 2-3).

Ahilik sistemi içerisinde 10 yaşından küçük çocuklar yamak olarak alınır ve 2 yıllık yamaklık süresi sonunda çırak olurdu. 3 yıllık çıraklık süresince çırağa ücret ödenirdi. 3 yılın sürenin sonunda çırak törenle kalfalığa; 3 yıllık kalfalık sürecinden sonra ise ustalığa terfi ettirildi (İnce, 1973: 3).

16.yy'ın sonlarında Batılı sanayi ürünlerinin Osmanlı pazarlarını ele geçirmesi, Türk esnafının hammadde sıkıntısı çekmesine ve ürünlerine alıcı bulamamasına neden olmuştur. Bununla birlikte, 17.yy'da meslek ve sanat yapan gayri Müslimlerin çoğalmış ve bu gelişmelerin sonucunda ahilik sistemi gerilemiş yerine gedikler ortaya çıkmıştır (Uşan, 1994: 16). Gedik teşkilatının bulunduğu dönemde bir kimse, çıraklık ve kalfalıktan yetişip ustalığa geçmeden, bir başka ifadeyle gedik sahibi olmadan işyeri açmak suretiyle sanat ve ticaretle uğraşamazdı (Yörük vd, 2002: 300). Zaman içerisinde gediklerde meslekler imtiyaz halini almış, çırak, kalfa ve usta şeklindeki hiyerarşik düzen de bozulmuştur. Bunun sonucunda mesleki eğitimden beklenen sonuç elde edilemez olmuştur (Uşan, 1994: 16).

Gedik sistemiyle birlikte Türk toplumunda mesleki eğitim (çıraklık) 19.yy'a kadar yürütülmüştür. Osmanlı döneminde kurumsal anlamda ilk sanat okulları ordu bünyesinde açılmıştır. Mesleki eğitimin genel eğitimle birlikte düşünülmesi ise Tanzimat'tan sonra gerçekleşmiş olup bu konuda okullar açılması önerilmiştir. Örneğin, 1861-184 yılları arasında Mithat Paşa tarafından Niş, Rusçuk ve Sofya'da kimsesiz çocukları barındırmak ve sanat öğretmek amacıyla bir tür sanat okulu olan "İslahaneler" açılmıştır (Yörük vd, 2002: 301).

Cumhuriyet döneminde mesleki ve teknik eğitim, okula dayalı bir yapı ele alınmış olup 1926 yılında ilgili görev Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır. 1935 Tarihli 2765 Sayılı Kanunla söz konusu okulların masrafları tamamıyla devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. 1933 yılında Bakanlık merkez teşkilatında Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü; 1941 yılında ise Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. Böylece, mesleki ve teknik eğitim için hizmet ve destek birimleri oluşturulmuştur. Bu gelişmelerin sonucunda 1940 ile 1950 yılları arasında mesleki ve teknik eğitim hızla gelişip yaygınlaşmıştır. Çıraklık eğitimi ise bu dönemde geleneksel yöntemle sürdürülmüştür. Ancak, çıraklık okullarının açılması için de çaba gösterilmiştir (Yörük vd., 2002: 301).

Planlı dönem olan 1960'lı yıllarla birlikte Kalkınma Planlarının ve Eğitim Şualarının temel hedefi, mesleki ve teknik eğitimin, örgün eğitimin bütünü içinde gereken önemi kazandırarak, ülkenin gelişen ve değişen ekonomik ve sosyal koşullara uygun olarak yeniden düzenlemek olmuştur (Alkan vd., 2001: 39-40). Bu dönemde ayrıca mesleki eğitimle ilgili önemli kanunlar çıkartılmıştır. Bunların en önemlilerinden birisi 1977 Tarihli 2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunudur. Söz konusu Kanunla çırakların yasal statüsü ilk kez ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olup, Borçlar Kanununun genel hükümlerine tabi olmaktan çıkarılmıştır (Serter, 1993: 101; Yıldırım ve Şahin, 2015: 88). Diğer bir önemli olan kanun olan 1986 Tarihli 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu çıkartılarak sistem yeniden düzenlenmiştir (Alkan vd., 2001: 40). Söz konusu Kanun pek çok değişiklik geçirmesine rağmen halen yürürlüktedir.

Günümüzde ise mesleki ve teknik eğitim örgün ve yaygın eğitim kapsamında verilmektedir. Örgün eğitimde ise ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde mesleki eğitimin verildiği görülmektedir. Ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitim, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Çok Programlı Liseler gibi liselerde verilmekte olup 2017 yılından itibaren Mesleki Eğitim Merkezlerinde verilen çıraklık eğitimi de 4+4+4 zorunlu eğitimin kapsamına alınmıştır.

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte mesleki eğitime verilen önem artmıştır. Aşağıdaki tabloda 1923'ten günümüze kadar mesleki eğitim verilen ortaöğretim okullarının, öğretmen, öğrenci ve mezun sayıları verilmiştir.

Tablo 1: 1923'ten Günümüze Mesleki Eğitim Veren Ortaöğretim Okul, Öğretmen, Öğrenci ve Mezun Sayıları

Yıllar	Okul	Öğretmen	Öğrenci	Mezun
1923-1924	64	583	6 547	-
1940-1941	103	1 355	20 264	2 995
1960-1961	530	8 333	108 221	23 507
1980-1981	1 864	33 964	520 332	101 240
2000-2001	3 732	72 263	906 456	101 240
2010-2011	5 179	104 327	2 072 487	314 448
2020-2021	6 096	192 916	2 398 519	-

Kaynak: MEB, 2021.

Cumhuriyetin ilk yılında Osmanlı Devleti'nden kalan az sayıdaki ortaöğretim düzeyindeki mesleki okulla 1923-1924 eğitim öğretim yılına başlamıştır. 1940'lı yıllarda sayıca artış yalanmaya başlamış 2020-2021 eğitim öğretim yılında toplam 6 096 okulda 192 916 öğretmenin ders verdiği 2 398 519 öğrenci mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarına kayıtlıdır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Türkiye'de 6 876 genel lise bulunmaktadır. Söz konusu liselerde 189 193 öğretmen görev yapmakta olup 3 920 083 öğrenci kayıtlıdır. Türkiye genelinde eğitim veren ortaöğretim kurumlarının % 38,2'si mesleki ve teknik okulları oluşturmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim okullarında öğretmen oranı % 50,5 iken, öğrenci oranı %37,9'dur. Bir başka ifadeyle Türkiye genelinde mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarının oranı ve bu okullara kayıtlı olan öğrenci oranı genel liseye göre düşüktür. 2019-2020 yıllarında genel liseden mezun olan öğrenci sayısı 674 914 iken, mesleki ve teknik liselerden mezun olan öğrenci sayısı ise 481 270'dir. Buna göre, mesleki ve teknik liselerden mezun olanların oranı %41,6'dır. Bu bağlamda, Türkiye'de mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarından mezun olanların genel liseye göre düşük olduğu söylenebilir.

3. TR21 BÖLGESİNDE ORTAÖĞRETİM DÜZEYİNDE MESLEKİ EĞİTİM

TR21 Bölgesi Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerinden oluşmaktadır. TR21 Bölgesinde sanayileşme öncelikle yetiştirilen tarımsal ürünlerin işlendiği küçük işletmelerle başlamış olup 1980'li yıllardan sonra ise hızla gelişmiştir. Böylece başta tekstil ve gıda olmak üzere çeşitli sektörlerle sanayi işletmesi bulunmaktadır. Bölgedeki işletmelerin büyük çoğunluğu da Tekirdağ ilinde bulunmaktadır (www.tek.org.tr, Erişim Tarihi: 20.07.2022). Bölgenin sanayi varlığı Çorlu, Lüleburgaz ve Çerkezköy üçgeninde yoğunlaşmaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2017: 20).

TR21 BÖLGESİNDE ORTAÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ MESLEKİ EĞİTİMİN GENEL GÖRÜNÜMÜ
Overview of Vocational Education at Secondary Education in Region TR21

Son yıllarda tekstil, otomotiv, kimya, metal işleri, gıda, alüminyum ve benzeri sektörlerin gelişmesi bölgeyi bir sanayi merkezi haline getirmiştir. Sanayide yaşanan bu gelişmeler bölgeyi sanayi sektörü açısından da oldukça güçlü bir hale getirmiştir. Sanayi sektöründe yaşanan gelişmeler bölgede nitelikli işgücü ihtiyacı artışını da beraberinde getirmektedir (Kubaş, 2017: 109). Sanayinin ihtiyacı olan nitelikli işgücünü sağlamanın yolu ise mesleki eğitimden geçmektedir. Bu bağlamda bölgedeki mesleki eğitim veren ortaöğretim düzeyinde okul sayısına bakmak önem arz etmektedir.

Tablo 2: TR21 Bölgesindeki Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Ortaöğretim Kurumlarında Okul Sayısı

Yıllar	İller	Genel Lise	Mesleki ve Teknik Lise
2016-2017	Edirne	30	31
	Kırklareli	25	26
	Tekirdağ	54	54
2017-2018	Edirne	33	31
	Kırklareli	28	25
	Tekirdağ	63	55
2018-2019	Edirne	32	32
	Kırklareli	26	28
	Tekirdağ	70	57
2019-2020	Edirne	40	29
	Kırklareli	32	22
	Tekirdağ	74	56
2020-2021	Edirne	41	29
	Kırklareli	33	22
	Tekirdağ	76	56

Kaynak: www.istatistik.meb.gov.tr, Erişim Tarihi: 25.07.2022

Tablo 2'den görüldüğü üzere son 5 yılda TR21 Bölgesindeki mesleki eğitim veren ortaöğretim okullarının sayısı artmıştır. Ancak, çoğunlukla söz konusu okulların sayısı genel eğitim veren okulların sayısından düşük olduğu da göze çarpmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarının sayısı ise sanayinin en fazla gelişmiş olduğu Tekirdağ ilinde olduğu da tablodan anlaşılmaktadır. Bölgede eğitim veren okul sayısı kadar öğrenci sayısı da önemlidir. Bu nedenle tablo 3'te TR21 Bölgesindeki son 15 yılda ortaöğretimde mesleki eğitim gören öğrenci sayısı verilmiştir.

Tablo 3: TR21 Bölgesinde Mesleki Eğitim Veren Ortaöğretimde Kayıtlı Öğrenci Sayısı

Yıllar	Erkek	Kadın	Toplam
2006-2007	19 864	12 047	31 911
2007-2008	10 123	12 095	31 218
2008-2009	22 538	14 724	37 265
2009-2010	25 377	16 498	41 875
2010-2011	27 672	17 884	45 556
2011-2012	26 636	17 866	44 502
2012-2013	26 870	18 669	45 305

Yıllar	Erkek	Kadın	Toplam
2013-2014	27 535	18 794	46 329
2014-2015	26 776	19 648	46 424
2015-2016	24 996	18 813	43 809
2016-2017	25 481	18 004	43 485
2017-2018	23 346	18 458	41 804
2018-2019	22 951	16 084	39 035
2019-2020	21 974	14 847	36 821
2020-2021	24 955	16 349	41 301

Kaynak: MEB, 2007; MEB, 20078; MEB, 2009; MEB, 20010; MEB, 2011; MEB, 2012; MEB, 2013; MEB, 2014; MEB, 2015; MEB, 2016; MEB, 2017; MEB, 2018; MEB, 2019; MEB, 2020; MEB, 20021.

Tablo 3'e bakıldığında 2006'dan yılından 2021 yılına gelindiğinde ortaöğretim düzeyinde eğitim veren mesleki ve teknik okullara kayıtlı öğrenci sayısının bazı yıllarda dalgalanmalar olsa da arttığı görülmektedir. Ayrıca kayıtlı öğrenciler içerisinde erkeklerin oranı kadınlara göre daha fazladır. Bununla birlikte TR21 Bölgesinde yer alan illerdeki mesleki ve teknik liselerde öğrenim gören öğrenci sayılarını incelemek gerekmektedir. Bu nedenle tablo 4'te Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerdeki ortaöğretim genel ve mesleki eğitim veren okullara kayıtlı öğrenci sayıları verilmiştir.

Tablo 4: TR21 Bölgesindeki İllerde Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Ortaöğretim Okullarına Kayıtlı Öğrenci Sayısı

Yıllar	İller	Genel Lise	Mesleki ve Teknik Lise
2016-2017	Edirne	9 015	6 507
	Kırklareli	8 207	6 196
	Tekirdağ	21 622	21 377
2017-2018	Edirne	8 888	5 853
	Kırklareli	8 054	5 882
	Tekirdağ	22 492	21 162
2018-2019	Edirne	8 826	5 585
	Kırklareli	8 046	5 472
	Tekirdağ	24 395	19 259
2019-2020	Edirne	11 788	5 272
	Kırklareli	11 271	5 191
	Tekirdağ	40 355	19 527
2020-2021	Edirne	10 449	5 740
	Kırklareli	11 942	5 700
	Tekirdağ	46 965	22 130

Kaynak: www.istatistik.meb.gov.tr, Erişim Tarihi: 26.07.2022

Tablodan görüldüğü üzere, TR21 Bölgesi içerisinde en fazla öğrenci sayısı okul sayısına bağlı olarak Tekirdağ ilindedir. Ancak, 3 ilde de mesleki eğitim gören öğrenci sayısı genel eğitim gören öğrenci sayısına göre oldukça azdır. Örneğin, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Edirne ilinde din eğitimi veren ve açıköğretime kayıtlı ortaöğretim öğrencileri dahil toplam öğrenci sayısı 19 089'dur. Bu durumda

TR21 BÖLGESİNDE ORTAÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ MESLEKİ EĞİTİMİN GENEL GÖRÜNÜMÜ
Overview of Vocational Education at Secondary Education in Region TR21

Edirne’de mesleki ve teknik eğitim veren okullara kayıtlı öğrenci oranı %28,9 düzeyindedir. Söz konusu bu oran Kırklareli’nde %30,7 iken Tekirdağ’da %29,6’dır. Bu bağlamda, Tekirdağ ili en fazla öğrenci sayısı fazla olsa bile üç ilde de mesleki eğitim gören öğrenci oranları birbirine yakın düzeydedir. TR21 Bölgesindeki mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarında okul, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı da verilen eğitimin kalitesini belirleme önemlidir. Tablo 5’te bölgedeki son 15 yıldaki okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları verilmiştir.

Tablo 5: TR21 Bölgesindeki Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Ortaöğretim Kurumlarında Okul, Derslik ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı

Yıllar	Okul	Öğretmen	Derslik
2006-2007	259	15	28
2007-2008	240	15	30
2008-2009	271	18	32
2009-2010	283	19	34
2010-2011	295	18	37
2011-2012	273	17	32
2012-2013	264	16	33
2013-2014	256	14	27
2014-2015	384	14	27
2015-2016	350	12	20
2016-2017	288	11	19
2017-2018	276	11	17
2018-2019	245	10	16
2019-2020	250	9	15
2020-2021	288	11	17

Kaynak: MEB, 2007; MEB, 20078; MEB, 2009; MEB, 20010; MEB, 2011; MEB, 2012; MEB, 2013; MEB, 2014; MEB, 2015; MEB, 2016; MEB, 2017; MEB, 2018; MEB, 2019; MEB, 2020; MEB, 20021.

Tablo 5’ten TR21 Bölgesinde son 15 yılda okul başına düşen öğrenci sayısının genel olarak arttığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 11’e; derslik başına düşen öğrenci sayısı ise 17’ye düşmüştür. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde mesleki eğitim veren okul başına düşen öğrenci sayısı 361, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 11 iken, derslik başına düşen öğrenci sayısı 20’dir. (MEB, 2021:47). Bu bağlamda TR21 bölgesinde orta öğretim düzeyinde mesleki eğitim veren okul başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasının altındayken, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasıyla aynıdır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ise Türkiye genelinin altındadır.

Ayrıca, aynı yıl bölgedeki genel liselerde okul başına düşen öğrenci sayısı 325; öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 13; derslik başına düşen öğrenci sayısı 21’dir (MEB, 2021:47). Buna göre, TR21 bölgesindeki genel liselerde okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı mesleki eğitim veren okullarına göre daha yüksektir. Bu durum, genel liselerde okuyan öğrenci sayısının fazla olmasıyla açıklanabilir.

2020-2021 eğitim öğretim yılında TR21 Bölgesinde yer alan illerde okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları değişmektedir. Örneğin; Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli’nde sırasıyla okul başına düşen öğrenci sayıları 353, 189 ve 235’tir. Buna göre Tekirdağ ili okul başına düşen en fazla öğrenci

sayısına sahiptir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Tekirdağ'da 12; Edirne'de 8; Kırklareli'nde 11'dir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ise Tekirdağ'da 18; Edirne'de 14 iken, Kırklareli'nde 19'dur (MEB, 2021:47). Bu bağlamda, Edirne ili TR21 Bölgesi içerisinde okul, öğretmen ve derslik başına düşen en az öğrenci sayısına sahip olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Mesleki eğitim veren okullardaki kayıtlı öğrenci sayısı kadar mezun olan öğrenci sayısı da önemlidir. Çünkü bu okullardan mezun olanlar alanlarında yükseköğretime devam edebilmekle birlikte daha çok sanayiye nitelikli işgücü olarak katılmaları beklenmektedir. Bu nedenle tablo 6'da TR21 bölgesinde eğitim veren ortaöğretim okullarından mezun olan öğrenci sayısı verilmiştir.

Tablo 6: TR21 Bölgesinde Mesleki Eğitim Veren Ortaöğretimden Mezun Olan Öğrenci Sayısı

Yıllar	Erkek	Kadın	Toplam
2005-2006	4 252	2 636	6 888
2006-2007	4 767	2 901	7 668
2007-2008	1 769	846	2 615
2008-2009	2 762	2 301	5 063
2009-2010	4 193	2 890	7 083
2010-2011	4 621	3 130	7 751
2011-2012	4 562	3 364	7 926
2012-2013	4 705	3 180	7 885
2013-2014	4 922	3 869	8 791
2014-2015	5 186	4 296	9 482
2015-2016	5 580	4 540	10 120
2016-2017	4 945	3 757	8 702
2017-2018	4 399	3 682	8 081
2018-2019	4 152	3 266	7 418
2019-2020	4 192	3 448	7 640

Kaynak: MEB, 2007; MEB, 20078; MEB, 2009; MEB, 20010; MEB, 2011; MEB, 2012; MEB, 2013; MEB, 2014; MEB, 2015; MEB, 2016; MEB, 2017; MEB, 2018; MEB, 2019; MEB, 2020; MEB, 20021.

Tablo 6'dan görüldüğü üzere TR21 Bölgesinde mesleki eğitim veren ortaöğretim okullarından mezun olanların sayısı en fazla 2015-2016 eğitim- öğretim yılını olmuş olup ondan sonraki 3 yıl boyunca düşmüştür. En az mezun ise 2007-2008 öğretim yılında gerçekleşmiştir. Ayrıca tablodan mezun olan öğrencilerin çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir. Örneğin, 2019-2020 eğitim öğretim yılında mezun olanların %45,1'i kadın öğrencilerden oluşmaktadır.

2019-2020 eğitim öğretim yılında TR21 Bölgesinde genel liseden mezun olan öğrenci sayısı 13 121'dir. Söz konusu mezunların 6 883'ü kadın iken, 6 238'i erkektir (MEB, 2021: 60). Buna göre, genel liseden mezun olanların sayısı mesleki eğitimden mezun olanların iki katına yakındır. Ancak, genel liseden mezun olanlar içerisinde kadınların oranı görece daha yüksektir. Nitekim, 2019-2020 eğitim yılında genel liseden mezun olan kadınların oranı %52,5'tir.

Türkiye genelinde 2019-2020 eğitim öğretim yılında mesleki eğitim veren okullardan mezun olanların sayısı 481 270'tir (MEB, 2021: 60). Buna göre Türkiye genelinde mesleki eğitim veren okullardan mezun olanların oranı %41,6 iken bu oran TR21 bölgesinde %36,8 olarak gerçekleşmiştir. TR21 Bölgesi illeri

TR21 BÖLGESİNDE ORTAÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ MESLEKİ EĞİTİMİN GENEL GÖRÜNÜMÜ
Overview of Vocational Education at Secondary Education in Region TR21

içerisinde mesleki eğitim veren ortaöğretim okullarından mezun olanların oranı Tekirdağ'da %37,9; Edirne'de %35,5 iken, Kırklareli'nde %34,2'dir. Sanayileşmenin en fazla olduğu il olan Tekirdağ'da söz konusu okullardan mezun olanların oranı görece yüksek olmasına rağmen Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Türkiye'nin en büyük ili olan İstanbul'da ise bu oran %44,5 düzeyinde olup Türkiye ortalamasının üstünde gerçekleşmiştir.

Mesleki eğitim veren okullardan mezun olanların sayısı kadar mezunların istihdam edilmesi de hem bölgesel hem de ülke kalkınması açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle bu okullardan mezun olan genç işsizliği oranlarının da incelenmesi gerekmektedir. Tablo 7'de Türkiye genelinde 15-24 yaş arası gençler içerisinde genel lise ve mesleki eğitim veren liselerden mezunlarının işsizlik oranları verilmektedir.¹

Tablo 7: 15-24 Yaş Arası Ortaöğretimden Mezun Olanların İşsizlik Oranları (2014-2021)

Yıllar	Genel Lise (%)	Mesleki ve Teknik Lise (%)
2014	20,4	19,3
2015	22,2	18,1
2016	22,8	21,0
2017	24,4	21,8
2018	23,5	21,3
2019	28,9	27,4
2020	27,6	25,2
2021	23,3	21,5

Kaynak: TÜİK, 2021.

Tablo 7 incelendiğinde Türkiye'de mesleki eğitim veren ortaöğretim mezunları arasında genç işsizliği oranı görece daha düşük olmasına rağmen genel olarak %20'nin üstündedir. Bir başka ifadeyle Türkiye'de mesleki ve teknik liselerden mezun olan her beş gençten biri işsizlik riskiyle karşı karşıyadır. Bu bağlamda, TR21 bölgesinde mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarından mezun olanların da işsizlik riski de yüksektir.

4. SONUÇ

Türkiye Cumhuriyetinin kurulduğu yıl, Osmanlı'dan kalan 64 mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumuyla eğitim öğretime başlamıştır. 1940'lı yıllardan sonra mesleki eğitimde okullaşma oranları artmıştır. Bu artışa paralel olarak öğretmen, öğrenci ve mezun sayıları da artmıştır. 2020-2021 öğretim yılında 6 096 okulda 2 398 519 öğrenci mesleki eğitim almaktadır. Bu artışa rağmen mesleki ve teknik liselerin oranı %37,9 düzeyinde kalmaktadır.

Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerinden oluşan TR21 Bölgesinin sanayi yoğunluğu ise Tekirdağ'da bulunan Çerkezköy, Lüleburgaz, Çorlu üçgeninde gerçekleşmektedir. Önceleri sadece tarımsal ürünlerin üretildiği bölgede 1980'den sonra sanayileşme hızla gelişmiş olup çok sayıda sektörlerde sanayi işletmeleri bulunmaktadır. Hızla artan sanayinin ihtiyacı olan nitelikli ara elemanların ise mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarından sağlanması beklenmektedir.

Bölgenin mesleki eğitim veren ortaöğretim sayısına bakıldığında zaman yıllar itibarıyla genel olarak

¹ TÜİK, İşgücü İstatistikleri Bölgesel Sonuçlarında hem genç işsizliği hem de mesleki ve teknik lise mezunlarının işsizlik oranları verilmemektedir.

artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Bölge içerisinde yer alan iller içerisinde en fazla okul Tekirdağ'da olduğu görülmektedir. Bölgedeki öğrenci sayısı da artış göstermiş olup en fazla öğrenci benzer şekilde Tekirdağ'dadır. Ancak, mesleki eğitim veren ortaöğretim öğrenci oranına bakıldığında her üç ilin de oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Ayrıca TR21 Bölgesinde 2020-2021 eğitim öğretim yılında mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarında okul başına düşen öğrenci sayısı 288, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 11, derslik başına düşen öğrenci sayısı ise 17'dir. Okul ve derslik başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasının altındadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalaması ile aynıdır. Bölge içerisinde Edirne, okul, öğretmen ve derslik başına düşen en az öğrenci sayısına sahiptir.

TR21 Bölgesinde mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarından her yıl yaklaşık olarak 7 500 kişiden fazla genç mezun olmaktadır. Mezun olanların çoğunluğunu ise erkekler oluşturmaktadır. Türkiye genelinde mesleki eğitim veren ortaöğretim okullarından mezun olanların oranı %41,6'dır. Bu oran TR21 Bölgesinde %36,8 olarak gerçekleşmiştir. En yüksek oran %37,9'luk oran Tekirdağ'da olmasına rağmen Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

Günümüzde hızla gelişen bir sanayiye sahip olan TR21 Bölgesinde mesleki eğitim veren ortaöğretim okul ve öğrenci sayısı son yıllarda artmasına rağmen hala Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Bir başka ifadeyle sanayinin ihtiyacı olan nitelikli ara eleman yetiştirmede bu kurumlar yetersiz kalabilmektedir. Ayrıca, Türkiye'de okullardan mezun olanların istihdam sorunu bulunmaktadır. Söz konusu okullardan mezun olanlar arasında genç işsizliği oranı %20'nin üstündedir. Bu bağlamda, hem TR21 Bölgesinde hem de Türkiye genelinde işgücü piyasasının talep ettiği işgücünün yetiştirilmesi ve istihdam oranlarının artırılması için okulların sadece niceliksel değil niteliksel olarak artırılması gerekmektedir. Ancak, bu çalışmada sadece sayısal verilere yer verilmiş olup TR21 Bölgesindeki ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim veren okulların niceliksel olarak genel çerçevesi çizilmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda bölgede verilen mesleki eğitimin hangi alanlarda verildiği ve bölgenin gereksinimi olan işgücü talebiyle uyuşup uyuşmadığı, söz konusu okullarda verilen eğitim kalitesi gibi konular araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C., Doğan, H., ve Sezgin, İ. (2001). Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları, Nobel Yayınları, Ankara.
- İktisadi Kalkınma Vakfı (1992). Avrupa Topluluğu'nda ve Türkiye'de Mesleki Eğitim, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, Yayın No: 119, İstanbul.
- İnce, E. (1973). Çıranklık, MESS Yayınları, Yayın No: 39.
- Kubaş, A. (2017). "Tekirdağ İlinde Sanayileşme ve Çevre Yönetimi", Social Sciences Research Journal, Volume: 6, Issue: 4, 109-114.
- MEB (2007). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2006-2007, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2008). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2007-2008, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2009). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2008-2009, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2010). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2009-2010, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2011). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2010-2011, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2012). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2013). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2012-2013, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2014). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2013/14, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2015). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2014/15, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2016). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2015/16, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

TR21 BÖLGESİNDE ORTAÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ MESLEKİ EĞİTİMİN GENEL GÖRÜNÜMÜ
Overview of Vocational Education at Secondary Education in Region TR21

- MEB (2017). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016/'17, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2018). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017/'18, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2019). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2018/'19, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2020). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019/'20, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2021). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020/'2, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Öksüz, N. (2007). Mesleki Eğitim Kurslarının Kadınların İstihdam Edilebilirliğine Katkısı ve İŞKUR'un Üstlenebileceği Roller, TC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Serter, N. (1993). Genel Olarak ve Türkiye Açısından İstihdam ve Gelişme, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Sidal, C. (1981), Türkiye'de Çıraklık Eğitimi ve Geleceği, Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Öğretim Yüksek Danışma Kurulu, Ankara.
- Sides C., Mrvica, A. (2007). *Internships Theory and Practice*. New York: Baywood Publishing Company.
- TESK (2006). Ülke Örnekleri ile AB'de Mesleki Eğitim ve AB ve AB Mali Kaynakları Rehberi, TŞOF Matbaacılık, Ankara.
- Trakya Kalkınma Ajansı (2017). TR21 Düzey 2 Bölgesi Trakya Bölge Planı 2014-2023, Trakya Kalkınma Ajansı Yayınları, Tekirdağ.
- TÜİK (2021). İşgücü İstatistikleri.
- Uşan, M.F. (1994). Çıraklık Sözleşmesi, Mimoza Yayıncılık, Konya.
- Yıldırım, K., ve Şahin, L. (2015). "Osmanlı'dan Günümüze Mesleki Eğitimin Gelişimi", Çalışma ve Toplum, Sayı: 44, 77-112.
- Yörük, S., Dikici, A., ve Uysal, A. (2002). "Bilgi Toplumu ve Türkiye'de Mesleki Eğitim", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 2, 299-312.
- <http://www.tek.org.tr/files/disc/dt159.pdf> Erişim Tarihi: 20.07.2022.
- <https://istatistik.meb.gov.tr/KurumSayisi/Index> Erişim Tarihi: 25.07.2022.
- <https://istatistik.meb.gov.tr/OgrenciSayisi/OkulTuruneGore> Erişim Tarihi: 26.07.2022.